

2008 YILINDA YÖK

(14 Ocak 2009)

Yükseköğretim Kurulu'nda son bir yıldaki gelişmeler, aşağıdaki hususların açıklanmasını gerekli kılmıştır.

1) Anayasa'da, YÖK üyelerinin Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) olmak üzere üç farklı kontenjandan seçilmesi öngörülerek, konulara yaklaşımda bir denge kurulması amaçlanmıştır. Oysa, Aralık 2007'den başlayarak YÖK Başkanlığı ve üyeliklerine yapılan atamalar, YÖK Genel Kurulu'nda çoğunluğun, siyasal iktidarla aynı görüşü paylaşan kişilerden oluşmasına neden olmuştur.

Son dönemde çok sayıda devlet ve vakıf üniversitelerinin kurulmuş olması, yakın gelecekte, ÜAK kontenjanından seçilecek üye bileşiminde de kuşkusuz aynı doğrultuda bir değişikliğe yol açabilecektir. Bu doğrultudaki değişim Genel Kurul bileşimiyle sınırlı kalmamış; yapılaşma, YÖK'ün idari ve denetim kademelerine başka kurumlardan atamalar yapılarak pekiştirilmiştir.

YÖK Başkanı'nın TBMM Başkanı ve Maliye Bakanı'yla görüşmeleri sırasında daha ilk günlerde yaşananların medyaya da yansıyan görünümü, bu yeni dönemde YÖK-Hükümet ilişkilerini tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir. YÖK Başkanı'nın, Genel Kurul'a danışma ve konunun hukuksal ve bilimsel boyutunu dikkate alma gereksinimi duymadan, üniversitelere bir tatil günü, alelacele "türban serbestisi" genelgesi göndermesi, Sağlık ve Milli Eğitim Bakanları'nın YÖK Genel Kurulu yetkisindeki konularda, YÖK kararından önce kamuoyuna demeçler vermesi bu ilişkinin ulaştığı boyutu göstermektedir.

Bunun gibi, YÖK Başkanı da Genel Kurul yetkisinde olan konularda, kamuoyuna karar alınmışçasına önceden demeçler verebilmektedir.

Son bir yılda atanan YÖK üyelerinin ve üniversite rektörlerinin çoğunlukla, son genel seçimlerde iktidar partisi milletvekili adayları, iktidar partisi yanlılıkları çeşitli ilişkileriyle kamuoyunca bilinen kişiler ya da "türbana özgürlük bildirisi"ne imza koyan akademikler arasından seçilmesi ve alınan kararların tümünün, hiçbir sapma göstermeden YÖK Genel Kurulu'na bu dönemde egemen olan görüş doğrultusundaki "blok oylar" sonucunda alınmış olması, yalnızca yükseköğretim üst kuruluşu olan YÖK açısından değil, tüm yükseköğretim kurumları açısından kaygı verici bir durumdur.

Böyle bir ortam, kaçınılmaz olarak, öğrencisinden öğretim üyesine yükseköğretim kuruluşlarının tüm mensupları arasında kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda bile yılgınlığa ve suskunluğa yol açmaktadır. Oysa, yükseköğretim kuruluşları, demokrasinin en yaygın biçimde işlerlik kazanması konusunda da toplumda öncü ve örnek olması gereken kuruluşlardır.

2) YÖK Genel Kurul'unun değişen yapısı içinde son bir yılda aldığı kararları, Hükümet'le YÖK arasındaki etkileşim ve yaklaşan yerel seçimler bağlamında değerlendirmek gerekir.

Son dönemde, öğretim elemanı başta olmak üzere yeterli kaynak ve alt yapı oluşturulmadan, hiçbir ülkede benzeri görülmemiş bir hızda çok sayıda yeni üniversite açılması, aynı özensiz tutumla üniversite kontenjanlarının önemli ölçüde artırılmış olması, çok sayıda vakıf üniversitesinin kurulmasına izin verilmesi ve buna ilişkin kararların gerekli danışma mekanizmaları işletilmeden alene alınması da, YÖK'teki siyasal iktidar yanlısı tutumun ulaştığı boyutu vurgulamaktadır.

Üniversitelerarası Kurul tarafından YÖK üyeliğine seçilen ve uluslararası üne sahip bir sayın öğretim üyesinin, aradan geçen uzun süreye karşın, önceleri sonucu hiçbir biçimde etkilemeyen oy sayım hatası, sonra da hakkında açılan ve sürüncemede bırakılan soruşturma gibi bahanelerle önünün kesilmesini, YÖK Genel Kurulu'nda ÜAK'ın temsilini eksik bırakmanın ötesinde, en hafifinden yakışsız bir "karşıtları sindirme" politikası olarak değerlendirmek gerekir.

Bu yaklaşım, kimi üniversitelerimizde bu dönemde atanan rektörlerin, kendilerinden farklı düşünen akademik yöneticileri ve öğretim elemanlarını sindirme çabalarında da yansımaları bulmaktadır.

3) Bir önceki dönemde hazırlanan ve 2007 yılında YÖK Genel Kurulu'nda kabul edilen Yükseköğretim Strateji Raporu, kamu görevinde süreklilik ilkesi hiçe sayılarak tümüyle rafa kaldırılmıştır. Bu raporla birlikte, raporda önemli bir yer tutan ve üniversite kavramının evrenselliğine işaret eden, fırsat eşitliğine vurgu yapan, akademik özgürlükleri egemen kılmayı ve akademik atama ve yükseltmelerin liyakat esasına dayanarak yapılmasını amaçlayan temel ilkeler de rafa kaldırılmıştır.

Son bir yıl, kuruluşundan bu yana değişik toplum kesimlerinden, birçoğu haklı eleştiriler alan YÖK'e, özeleştirel bir yaklaşımla evrensel ve demokratik açılımlar sağlamayı amaçlayan bu raporun temel ilkelerinin tam tersi yönde yol izlendiği bir dönem olmuştur.

Strateji Raporu'nda öngörüldüğü üzere yetkilerin üniversitelerimize devredilmesi yerine, üniversitelerimizin kendi akademik kadrolarını oluşturmalarına, çıkarılan yönetmeliklerle engel olunmuş, üniversite öğretim üyelerinin kendi akademik yöneticilerini seçme özgürlükleri, köklü demokrasi gelenekleri olan büyük üniversitelerdeki rektörlük seçim sonuçları bile dikkate alınmayarak kısıtlanmıştır.

Üniversiteleri doğrudan ilgilendiren konularda bile üniversitelere danışma gereksinimi duymayan, bu danışma sürecini ısrarlı isteklerimiz sonucunda ancak kimi konularda, o da kısmen işleyen bir anlayışla karşı karşıyayız. Bu anlayış, geçtiğimiz ay içinde yapılan mesleki ve teknik yükseköğretimin yeniden düzenlenmesi sürecinde Üniversitelerarası Kurul ve kimi diğer ilgili kuruluşların görüşlerine başvurmamakta direnen, ardından akademiklerin kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütlerinin yönetim ve denetim görevlerinde izin almadan

çalışamayacakları konusunda, hukuksal doğruluğu tartışmalı genelge yayımlayan bir anlayıştır.

Bu durum, YÖK'e bugün egemen olan kadroların demokrasi anlayışının, yine siyaset tarafından yönlendirilmiş "türbana özgürlük" ve benzeri amaçlarla sınırlı olduğunu göstermektedir. Önümüzdeki günlerde YÖK Genel Kurulu gündemine geleceği basından öğrenilen üniversiteye giriş sistemiyle ilgili düzenlemenin de, ülkenin geleceği için böyle bir sistem değişikliğine gerek olup olmadığının tartışılarak ortak akılla bulunması yerine, yine siyaset tarafından yönlendirilen öğeler içereceği kaygısını taşımaktayız.

Bu tutum, YÖK'ü anayasal bir kurum olma çizgisinden hızla uzaklaştırmakta ve kabul edilemez sonuçlar doğurmaktadır. Hangi doğrultuda olursa olsun siyasetle bu denli iç içe bir yükseköğretim üst kuruluşu üniversite özerkliğinin güvencesi olmak bir yana onun en büyük engeli olacaktır.

Anayasal kuruluşların yıpratıcı iç çekişmelerden arınmış olması bizlerin de benimsediği temel bir yaklaşım tarzıdır. Yukarıda ana hatlarıyla özetlemeye çalıştığımız güçlülere karşın Anayasa'da ve diğer yasalarda tanımlanan görevlerimizi sürdürme gayreti içindeyiz.

Kurul çalışmalarının en önemli ögesi olan uyumun ancak, insanlığın önemli bir mirası olan üniversite kavramının evrensel değerleri ve başta Anayasa olmak üzere yasalar çerçevesinde sağlanabileceğine inanıyoruz.

Yükseköğretimin geleceği yönünden sorumluluk üstlenmiş YÖK üyeleri olarak yukarıda özetlemeye çalıştığımız gelişmelerden büyük kaygı duyduğumuzu, bu gelişmeler çerçevesindeki uygulamalara katılmadığımızı, bu uygulamalara dayanak olan kararlara toplantı aşamasında tepki gösterdiğimizi ve tutumumuzu karşı oy yazılarıyla belgelediğimizi kamuoyunun bilgisine sunarız. Saygılarımızla

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Engin ATAÇ
Prof. Dr. Mustafa İLHAN
Prof. Dr. Tunçalp ÖZGEN
Bülent SERİM
Prof. Dr. Fikret ŞENSES